

Granskning av IF Metalls arbetslöshetskassa

Rapport 2018:9



Om IAF

IAF har regeringens och riksdagens uppdrag att verka för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring.

Vi har bemyndigande att utfärda föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

I instruktionen uttrycks att IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen.

Vi ska också följa utvecklingen på arbetslöshetsförsäkringens område och ta de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Dessutom har vi tillsyn över Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans arbete med sanktioner inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen.

Förord

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har granskat IF Metalls arbetslöshetskassa enligt myndighetens modell för granskning av arbetslöshetskassor. Granskningsmodellen är processinriktad och innebär att arbetslöshetskassans arbetsformer står mer i fokus vid granskningen än rättstillämpningen i det enskilda ärendet.

Den granskningsinsats som IAF genomfört har omfattat flera delar av arbetslöshetskassans förvaltning och handläggning av flera ärendetyper, för att få en ökad helhetssyn av verksamheten i IF Metalls arbetslöshetskassa.

Eventuella återkrav av statsbidraget i enskilda ärenden med anledning av IAF:s granskning kommer att hanteras som separata ärenden och redovisas därför inte i den här rapporten.

Rapporten har föredragits av Fredrik Karlman. I arbetet med granskningen och rapporten har även Ingrid Boström, Camilla Pettersson, Klara Pettersson, Mira Vilén och Martin Servin Almkvist deltagit.

Vid den slutliga beredningen av ärendet har enhetscheferna Lena Aronsson och Jessica Idbrant deltagit. Enhetschefen för granskningsenheten har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 20 juni 2018

Annelie Westman
Enhetschef

Fredrik Karlman
Utredare



Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	5
1 Inledning	7
<i>Hur har granskningen genomförts?</i>	7
2 Granskningsresultatet	8
2.1 IAF:s bedömning av brister.....	8
2.2 Allmänt om arbetslöshetskassan.....	8
2.3 Förvaltning och organisation	9
2.4 Ärendegranskning.....	17
3 Uppföljning	28
4 Bilagor	28
Bakgrund.....	28

Sammanfattning

IF Metalls arbetslöshetskassa är den tredje arbetslöshetskassan som IAF granskat enligt en ny modell som utvecklats för att stärka granskningen av arbetslöshetskassornas arbete med att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen. Granskningen har genomförts processinriktat. Det innebär att arbetslöshetskassans arbetsformer har stått mer i fokus än rättstillämpningen i det enskilda ärendet.

IAF:s granskning har omfattat arbetslöshetskassans ledning, förvaltning och organisation för att få en bild av kassans allmänna förutsättningar att bedriva verksamheten. Dessutom har IAF granskat förstagångsprövade ersättningsärenden och ärenden som innefattar arbetslöshetskassans tillämpning av regelverket vid utredning och beslut ifråga om ersättningsrätt efter inkommen under rättelse från Arbetsförmedlingen samt återkravsärenden.

Granskning av ledning, förvaltning och organisation

IF Metalls arbetslöshetskassa fungerar i huvudsak väl i de delar IAF har granskat. I rapporten om kopplingar mellan arbetslöshetskassor och närliggande organisationer (IAF 2018:2) redogör IAF dock för de brister som uppmärksammas när det gäller kassans mellanhavanden med närliggande organisation (fackförbundet IF Metall).

Granskningen av styrelsen och ledningen samt den interna styrningen och kontrollen visar bland annat att IF Metalls arbetslöshetskassa har goda allmänna förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Men arbetslöshetskassans verksamhetsområde gör att kassan är mer konjunkturkänslig jämfört med de flesta andra arbetslöshetskassor. Ärendevolymen kan öka mycket snabbt och därmed behovet av handläggande personal. Arbetslöshetskassan har flest lokalkontor av alla arbetslöshetskassor. Enligt arbetslöshetskassan själv skapar det en flexibel organisation vid stora varsel. Arbetslöshetskassan har styrdokument och rutiner som stödjer styrningen. Granskningen visar även att arbetslöshetskassans ekonomiska situation är stabil.



Granskning av förstagångsprövade ersättningsärenden, underrättelseärenden och återkravsärenden

IAF bedömer att ärendehandläggning av förstagångsprövade ärenden och ärenden som innefattar arbetslöshetskassans tillämpning av regelverket vid utredning och beslut ifråga om ersättningsrätt efter inkommen underrättelse från Arbetsförmedlingen fungerar bra utan större systematiska brister. IAF har gjort en anmärkning i ett enskilt ärende när det gäller ärendehandläggning av förstagångsprövade ärenden och i tre ärenden som innefattar arbetslöshetskassans tillämpning av regelverket vid utredning och beslut ifråga om ersättningsrätt efter inkommen underrättelse från Arbetsförmedlingen. Dessa anmärkningar är enbart hänförliga till de enskilda ärendena och är inte representativa för IF Metalls arbetslöshetskassas handläggning av ärenden i stort.

Granskningen av ärenden om återkrav visar att handläggningen fungerar bra när det gäller utredning av återkravens storlek. Men IAF anmärker mot IF Metalls arbetslöshetskassas hantering av återkrav som avser högst 10 dagar, som det framgår av arbetslöshetskassans ”*Checklista för återkrav*”. Arbetslöshetskassans rutin att generellt inte utreda svikligt förfarande i dessa ärenden saknar stöd i lag. IAF kräver därför att arbetslöshetskassan ska ändra utformningen av sin ”*Checklista för återkrav*” så att det tydligt framgår att det är den sökandes handlande, och inte antalet återkrävda ersättningsdagar, som är grunden för en eventuell utredning om svikligt förfarande.

IAF påpekar att IF Metalls arbetslöshetskassa inte dokumenterar sina beslut vid den slutliga prövningen eller informerar den sökande om beslutet i ärenden där kassan innehållit ersättning enligt 66 § första stycket 4 lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, och sedan inte utesluter eller frånkänner den sökande rätten till ersättning. Arbetslöshetskassan ska fortsättningsvis dokumentera skälen till varför kassan i samband med ett återkrav inte utesluter eller frånkänner den sökandes rätt till ersättning, om inte i beslutet till den sökande, så åtminstone i en tjänsteanteckning. Samtidigt konstaterar IAF att arbetslöshetskassan i sitt yttrande uppgett att den framöver kommer att göra detta.

1 Inledning

IAF har utvecklat en modell som ska stärka granskningen av arbetslöshetskassornas arbete med att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen. Utgångspunkten har varit att skapa en processinriktad granskning, där arbetslöshetskassans arbetsformer står mer i fokus än rättstillämpningen i det enskilda ärendet. Granskningen omfattar flera delar av arbetslöshetskassans förvaltning och organisation samt handläggning av flera ärendetyper, för att få en ökad helhetssyn.

IF Metalls arbetslöshetskassa är den tredje arbetslöshetskassan där IAF genomför en sådan processinriktad granskningsinsats.

Ärendegranskningen har i huvudsak omfattat förstagångsprövade ersättningsärenden, ärenden som rör ifrågasatt ersättningsrätt efter inkommen underrättelse från Arbetsförmedlingen och återkravsärenden. IAF har vidare granskat och kartlagt arbetslöshetskassans förvaltning och organisation, för att få en bild av de allmänna förutsättningarna att bedriva verksamheten. I sammanhanget har IAF även granskat inrapporterade medlemsantal, som ligger till grund för den finansieringsavgift som arbetslöshetskassan betalar till staten.


Hur har granskningen genomförts?

Ärendegranskningen har gjorts utifrån standardiserade granskningsmallar, som använts vid tidigare granskningar. IAF har också ställt frågor om ärendehandläggningen utifrån de iakttagelser som gjorts. Innan granskningen genomfördes kontaktades statens representant i arbetslöshetskassans styrelse.

Intervjuer har gjorts med representanter för arbetslöshetskassan för att få en beskrivning av dess förvaltning och organisation. För de mer övergripande frågorna har IAF intervjuat kassaföreståndaren och styrelseordföranden (kassaledningen). Intervjufrågorna till kassaföreståndaren och styrelseordföranden har ställts utifrån ett särskilt formulär som skickades till arbetslöshetskassan i förväg.

För att ge en fullständig bild av verksamheten beskriver rapporten även kassans ekonomiska situation utifrån IAF:s tidigare granskningar av årsredovisningen.

Efter granskningsbesöket fick arbetslöshetskassan ett protokoll från IAF med resultatet av granskningen. Arbetslöshetskassan hade därefter möjlighet att yttra sig över protokollet.



2 Granskningsresultatet

2.1 IAF:s bedömning av brister

För att bedöma hur allvarliga de brister är som framkommer i samband med IAF:s granskningar utgår myndigheten från en fyrgradig skala:

1. **Påpekande.** IAF påpekar en brist när denna inte lett till några konsekvenser eller haft ytterst små konsekvenser.
2. **Anmärkning.** IAF anmärker mot en brist av liten omfattning eller mindre allvarlig art.
3. **Kritik.** IAF riktar kritik när bristen är omfattande men mindre allvarlig, eller allvarlig men mindre omfattande.
4. **Allvarlig kritik.** IAF riktar allvarlig kritik mot brister av sådan art att de bedöms riskera att skada arbetslöshetsförsäkringens legitimitet. Även andra svårare avsteg från gällande regelverk kan komma ifråga för allvarlig kritik. Normalt krävs också att bristen förekommer i större omfattning.

2.2 Allmänt om arbetslöshetskassan

IF Metalls arbetslöshetskassa har i samband med granskningsbesöket lämnat följande uppgifter:

- Arbetslöshetskassan har huvudkontor i Stockholm och 36 samverkanskontor fördelade på 7 geografiska områden¹. I varje område finns en samordningsansvarig som bland annat leder och fördelar arbetet.
- Arbetslöshetskassan har 98 anställda. Där ingår bland annat 53 ärendehandläggare.
- 6 personer på huvudkontoret arbetar med att handlägga de ärenden som rör medlemmar som bara är medlemmar i arbetslöshetskassan och inte i närstående organisation.
- Arbetslöshetskassan har inga planer på fusion eller att omorganisera verksamheten².

¹ Från och med den 1 april 2018 tas ett samverkansområde bort på grund av att antalet anställda blivit för få.

² Se föregående not.

2.3 Förvaltning och organisation³

2.3.1 Granskningsområde styrelse och ledning samt intern styrning och kontroll

IAF:s bedömning


- Arbetslöshetskassan har goda allmänna förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Men verksamhetsområdet innebär att arbetslöshetskassan är konjunkturkänsligare jämfört med de flesta andra arbetslöshetskassor.
 - Arbetslöshetskassan har styrdokument och rutiner som stödjer styrningen.
 - Arbetslöshetskassans kompetensutvecklingsarbete befinner sig i en utvecklingsfas.
 - Arbetslöshetskassan arbetar med intern styrning och kontroll.
 - Arbetslöshetskassan bedriver ett tillfredställande arbete med kontroll av enskilda ärenden.
-

Arbetslöshetskassans allmänna förutsättningar

IF Metalls arbetslöshetskassa har ett verksamhetsområde som är relativt sett konjunkturkänsligare än andra arbetslöshetskassors. På grund av nuvarande konjunkturläge är arbetslösheten för tillfället låg och därmed också antalet ansökningar om ersättning⁴. Men arbetslöshetskassan påpekar särskilt att med det verksamhetsområde den har, medför en neddragning på ett större svenskt industriföretag stora volymer ansökningar om arbetslöshetsersättning under kort tid. Arbetslöshetskassan har därför skapat en organisation som snabbt ska kunna växla upp i händelse av ett större varsel. Genom det sätt den är organiserad på, anser arbetslöshetskassan att den har skapat en flexibel organisation som är anpassad efter industrins förutsättningar. Arbetslöshetskassan har flest lokalkontor av alla arbetslöshetskassor. På grund av att vissa anställningar på lokalkontoren är delade med närliggande organisation kan arbetslöshetskassan vid behov snabbt öka personalresurserna med 25 ärendehandläggare. Tjänstgöringsgraden mellan arbetslöshetskassan och dess närliggande organisation justeras i dessa situationer. Genom den delade anställningen hålls deras kompetens, enligt kassan, uppe.

³ Regleras i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK).

⁴ Drygt 700 jämfört med vad arbetslöshetskassan anser vara ett normalläge på mellan 1 000-1 200 per månad.



Arbetslöshetskassan uppger att den i huvudsak handlägger ärenden med sökande som tidigare varit anställda. Antalet företagärenden är mycket begränsat. Vid större kända varsel brukar representanter för arbetslöshetskassan åka ut till den berörda arbetsplatsen för att informera om ansökningsförfarandet och regler för arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetslöshetskassans medlemsantal ökade något under förra året.

Arbetet med att anpassa verksamheten till krav som följer av den nya dataskyddsförordningen (GDPR) tar mycket tid i anspråk för tillfället. Men arbetslöshetskassan uppger att anpassningarna går enligt plan.

I sammanhanget bör nämnas att IAF i rapporten kopplingar mellan arbetslöshetskassor och närliggande organisationer⁵ redogör för de brister som uppmärksammats när det gäller kassans mellanhavanden med närliggande organisation (fackförbundet IF Metall).

Verksamhet och förvaltning

IAF har tagit del av arbetslöshetskassans arbetsordning, beslutsordning, attestordning, placeringsriktlinjer, rapportering av nyckeltal för ärendehantering och årsplan för styrelsen 2018. Vidare har IAF varit i kontakt med statens representant i arbetslöshetskassans styrelse, som uppgett att arbetslöshetskassans förvaltning är mycket välskött.

Styrelsen för arbetslöshetskassan består utöver statens representant av personer som innehar förtroendeuppdrag även inom närliggande organisation. Någon styrelseledamot byts varje år och ordföranden uppger att de nya som kommer in är personer som har stor vana av styrelsearbete i andra sammanhang. Nya styrelseledamöter utbildas av arbetslöshetskassans chefsjurist i anslutning till att de tillträtt. På föreningsstämman i maj 2018 valdes en ny ordförande. Styrelsens ordförande bedömer att arbetet i styrelsen fungerar bra. Statens representant bidrar till styrelsearbetet på ett positivt sätt, bland annat genom god kännedom om GDPR-frågor. Enligt ordföranden är det övergripande målet för styrelsearbetet att detta i huvudsak ska röra frågor på strategisk nivå och att frågor av mer administrativ karaktär i största möjliga utsträckning ska delegeras till kassaföreståndaren. Det bedrivs ett kompetensutvecklingsarbete med syftet att styrelsens ledamöter ska få en djupare kännedom om arbetslöshetskassans olika

⁵ Kopplingar mellan arbetslöshetskassor och närliggande organisationer (IAF 2018:2) dnr 2017/75.

styrdokument. Tidigare har styrelsens fokus i huvudsak varit på den stora mängd ärenden om uteslutning och fränkännande som förekommer på arbetslöshetskassan. Dessa ärenden är nu delegerade till kassaföreståndaren, och föredras av biträdande kassaföreståndaren. Processen uppges nu gå betydligt snabbare än tidigare.

Styrelsen följer regelbundet upp arbetslöshetskassans verksamhet genom olika nyckeltal. Arbetslöshetskassan mäter regelbundet "kundnöjdheten" och mätningarna visar just nu en ökad sådan.

Kompetens och bemanning

På arbetslöshetskassan arbetar 53 handläggare med ersättningsärenden. Samtliga dessa handläggare handlägger även medlemsärenden. Handläggarna är fördelade på 36 samverkanskontor i 7 geografiska områden. Lednings- och specialistfunktioner samt handläggning av medlemmar som enbart är medlemmar i arbetslöshetskassan och inte i närstående organisation är förlagd till huvudkontoret i Stockholm.


På huvudkontoret finns handläggare som är specialiserade på regeltolkning och sanktioner samt polisanmälningar. Fyra handläggare arbetar med omprövning men har även andra arbetsuppgifter som att handlägga återkrav som innefattar sanktioner. Handläggningen av företagarendena är fördelad på handläggare på lokalkontoren, eftersom det generellt är få sådana ärenden. Detsamma gäller för återkrav av ersättning för färre än 10 dagar och utan sanktion som också är fördelade på handläggare ute på lokalkontoren.

Vid nyrekryteringar vill arbetslöshetskassan helst rekrytera personer ur följande kategorier:

1. arbetat på annan arbetslöshetskassa
2. arbetat på Försäkringskassan
3. arbetat med försäkringsfrågor på närstående organisation

Arbetslöshetskassan har tidigare i huvudsak genomfört generella kompetensutvecklingsinsatser men har nu anställt en HR-specialist. HR-specialisten ska bland annat utforma en mer individuellt anpassad kompetensutveckling utifrån ett utvecklingsansvar hos den enskilde medarbetaren. Det pågår också ett arbete med att stärka personalansvaret hos cheferna.

Arbetslöshetskassan genomför även olika kontroller av och stickprov på olika ärenden som sedan ligger till grund för kompetensutvecklingsinsatser De



handläggare vid huvudkontoret som handlägger medlemmar som enbart är medlemmar i arbetslöshetskassan och inte i närstående organisation bistår kollegerna runt om i landet med support om tekniska frågor.

Omprövningshandläggarna utgör första linjens support i försäkringsfrågor. Försäkringsansvarig och chefsjuristen utgör andra linjens support i särskilt komplicerade ärenden.

De samverkansansvariga gör individuella återkopplingar till respektive handläggare när brister upptäcks. Enligt kassaledningen brukar ärendehandläggarna höra av sig till de samverkansansvariga för råd om handläggningen.

Intern styrning och kontroll

Arbetslöshetskassan har sedan den 1 januari 2018 en riktlinje för intern styrning och kontroll. Arbetslöshetskassan har tidigare inte haft någon sådan riktlinje och tanken är att styrelsen ska styra utifrån fokus på intern styrning och kontroll. IAF har tagit del av denna riktlinje samt ställt frågor i samband med den intervju som genomfördes med kassaledningen. Av riktlinjen framgår att syftet med den är att säkerställa att arbetslöshetskassan upprätthåller en tillfredsställande intern styrning och kontroll i för att

- säkerställa styrbarhet
- säkerställa säkerhet
- säkerställa effektivitet
- undvika förlust och förstörelse av tillgångar
- undgå allvarliga fel och brister i verksamheten
- ge underlag för kontinuerliga förbättringar.

Arbetslöshetskassan genomförde ett större arbete 2009 för att utreda vilken kontrollmiljö som fanns i organisationen. Utredningen omfattade både ärendehandläggningen och arbetslöshetskassans ekonomiska processer. I början av varje år fastställs sedan dess en kontrollplan för året. I kontrollplanen ingår en risk- och väsentlighetsplan som är tänkt att vara ”rullande” på fyra år. Senaste gången denna uppdaterades var dock 2013 och kassaledningen uppger att orsaken till detta är det omfattande arbetet med införandet av GDPR. Vid upprättande av kontrollplanen tar arbetslöshetskassan också fasta på resultaten i IAF:s rapporter, som även används i utbildningssammanhang. Risker i arbetslöshetskassans verksamhet identifieras i workshoppar. Avvikelser i förhållande till kontrollplanen redovisas på styrelsemötena.

Arbetslöshetskassan har formulerat en vision⁶ som har brutits ned i ett antal övergripande mål⁷ som i sin tur har brutits ner i delmål och slutligen i en aktivitetslista.

Arbetslöshetskassans samverkansansvariga genomför kontroller av enskilda ärenden. Kontrollerna är kända i organisationen. Den applikationsansvarige gör stickprovskontroller enligt en riskprofil och chefsjuristen granskar omprövningsärenden.

Tillämpningen av regelverket

Arbetslöshetskassans ledning har inte uppmärksammat några generella brister i kvalitet i handläggningen när det gäller ersättningsärenden och medlemsärenden. Kassaledningens uppfattning är att kvaliteten i ärendehandläggningen blivit bättre under senare år. Men vid den applikationsansvariges kontroller har det kommit fram att kontrollrutinen inte alltid används i alla ärenden, vilket bryter mot kassans rutiner.

Vid IAF:s granskning har det kommit fram att arbetslöshetskassan i huvudsak använder Sveriges a-kassors beslutsstöd och blanketter. Arbetslöshetskassan har ett fåtal egna blanketter⁸. Men arbetslöshetskassan har även ett eget intranät med egna förtydliganden och även en egen rutinbeskrivning för hur handläggningen på kassan ska gå till.

IAF har noterat att svarsfrekvensen är låg när det gäller arbetslöshetskassans kommuniceringar i ärenden där arbetslöshetskassan fattat beslut efter en under rättelse från Arbetsförmedlingen (AF-meddelande) respektive ärenden om återkrav.

IF Metalls arbetslöshetskassa har i sitt yttrande inte invänt mot IAF:s beskrivning av granskningsområdena styrelse och ledning samt intern styrning och kontroll. Några mindre sakupplysningar på IAF:s granskningsprotokoll om kassans interna rutiner för ärendehandläggning har tillförts ärendet av arbetslöshetskassan. Dessa har beaktats av IAF.

⁶ ”Rätt pengar till rätt person i rätt tid”.

⁷ Rättssäker handläggning, medlemsvård, medarbetarna, omvärld (tillgång för samhället), administrationen och förbundet (IAF:s anm. fackförbundet IF Metall).

⁸ Se *Granskningsområdet förstagångsprövningar*.



2.3.2 Granskningsområde årsredovisning

IAF:s bedömning

- IF Metalls arbetslöshetskassa har en stabil ekonomi och kassans administrationskostnader i förhållande till antal medlemmar och antal ersättningstagare understiger medianvärdet för samtliga arbetslöshetskassor.
-

IAF granskar varje år arbetslöshetskassornas årsredovisningar.

Årsredovisningarna granskas utifrån tillämpliga delar av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2017:6) om arbetslöshetskassor och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK). I samband med granskningarna beräknar och sammanställer IAF ekonomiska nyckeltal som ger en aktuell bild av arbetslöshetskassornas ekonomi.

Arbetslöshetskassornas medlemmar finansierar kassornas administration⁹ via medlemsavgiften. Den 1 januari 2018 höjde IF Metalls arbetslöshetskassa medlemsavgiften för samtliga medlemmar med 2 kronor per månad. Det innebär att medlemsavgiften för medlemmar som enbart är med i kassan är 118 kronor per månad och avgiften för medlemmar som även är med i närstående organisation är 108 kronor per månad. Utifrån granskningen av IF Metalls arbetslöshetskassas årsredovisning 2016¹⁰ kan IAF konstatera att arbetslöshetskassans administrationskostnad per medlem är 338 kronor och administrationskostnaden per ersättningstagare är 4 654 kronor per år. I relation till övriga arbetslöshetskassors medlemsavgifter, administrationskostnader per medlem och administrationskostnader per ersättningstagare understeg IF Metalls arbetslöshetskassa medianvärdet i samtliga avseenden.¹¹ Låga administrationskostnader är en viktig

⁹ Arbetslöshetskassornas administrationskostnader består av personalkostnader och övriga externa kostnader (it-kostnader och lokalkostnader med mera).

¹⁰ Vid granskningstillfället hade inte årsredovisningen för 2017 kommit in till IAF.

¹¹ Medianvärdet för samtliga arbetslöshetskassors administrationskostnader per medlem var 657 kronor och medianvärdet för administrationskostnaden per ersättningstagare var 9 097 kronor 2016. Medianvärdet avseende medlemsavgifter för medlemmar som enbart är med i arbetslöshetskassorna var 120 kronor i januari 2018. Uppgifterna är hämtade från IAF:s statistikdatabas.

faktor för låga medlemsavgifter och gör det möjligt för fler att ta del av arbetslöshetsförsäkringen.

Av arbetslöshetskassans årsredovisning 2016 framgår att kassan redovisar ett negativt resultat på 2,1 miljoner kronor, till skillnad från de tre tidigare åren när kassan har redovisat positiva resultat. Resultatet minskade arbetslöshetskassans egna kapital som vid utgången av 2016 var knappt 134 miljoner kronor vilket motsvarade fyra månaders kostnader¹². IAF har i tidigare rapporter påtalat att huvudregeln när det gäller det egna kapitalet är att det maximalt får motsvara tolv månaders kostnader¹³. Jämfört med andra arbetslöshetskassor hade arbetslöshetskassan en kostnadstäckning som understeg medianen för samtliga arbetslöshetskassor¹⁴. Soliditeten¹⁵ i arbetslöshetskassan uppgick till 77 procent, vilket indikerar att kassan har god betalningsförmåga på lång sikt.

I samband med granskningen tog IAF del av arbetslöshetskassans utfall och budget för 2017 och 2018. Resultatet för 2017 uppgick till knappt 8 miljoner kronor. 2018 budgeterar kassan med ökade administrationskostnader och ett underskott på 2,8 miljoner. Det egna kapitalet beräknas därmed vara cirka 139 miljoner kronor vid utgången av 2018. Arbetslöshetskassans bedömning är att det egna kapitalet bör uppgå till minst 100 miljoner kronor, men bör inte överstiga 150 miljoner kronor¹⁶. Medlemsantalet i kassan har varit stabilt de senaste fyra åren. I april 2018 hade kassan 278 204 medlemmar. Arbetslöshetskassans ekonomi har alltså inte påverkats av några medlemstapp.

¹² Finansieringsavgift, administrationskostnader och finansiella kostnader.


¹³ I 44 § LAK regleras att inkomster som inte används för löpande utgifter under verksamhetsåret ska användas för sådana utgifter följande verksamhetsår.

IAF anser, med utgångspunkt från 44 § LAK och dess syfte, att huvudregeln är att en arbetslöshetskassa ska ha en nivå på det egna kapitalet som motsvarar maximalt ett års kostnader. Skulle det egna kapitalet i en arbetslöshetskassa stiga ska det ses som en indikation på att medlemsavgiften är för hög. Det motverkar det övergripande syftet med 44 § LAK, nämligen att ha en hög anslutningsgrad och många som omfattas av försäkringen.

¹⁴ Medianvärdet för arbetslöshetskassornas kostnadstäckning 2016 var sju månader. Uppgifterna kommer från IAF:s statistikdatabas.

¹⁵ Soliditet är ett nyckeltal som visar hur stor andel av verksamhetens tillgångar som finansieras med eget kapital och därmed arbetslöshetskassans betalningsförmåga på lång sikt. Den beräknas genom eget kapital i förhållande till balansomslutningen. Låg soliditet innebär att det egna kapitalet är litet och skulderna stora vilket kan innebära hög risk för verksamheten.

¹⁶ Cirka 3-4 månaders kostnadstäckning.



IAF kan konstatera att arbetslöshetskassans budgeterade underskott för innevarande år inte påverkar kassans ekonomiska situation i någon större utsträckning, utan ekonomin ser fortsatt stabil ut.

IF Metalls arbetslöshetskassa har i sitt yttrande inte invänt mot IAF:s beskrivning av granskningsområdet årsredovisning.

2.3.3 Granskningsområde medlemsrapportering

IAF:s bedömning

- Kassan har rutiner för att säkerställa att korrekta medlemsuppgifter rapporteras till IAF.
-

Med anledning av att statens uppbörd av finansieringsavgift från arbetslöshetskassorna uppgår till betydande belopp har IAF granskat IF Metalls arbetslöshetskassas medlemsuppgifter för samtliga månader 2017. Medlemsantalen har kontrollerats mot de uppgifter som kassan har rapporterat in i IAF:s tjänsteportal och som ingår i beräkningen av finansieringsavgiften. Det är viktigt att arbetslöshetskassans uppgifter om medlemsantal är korrekta för att betalningen av finansieringsavgiften ska ske med rätt belopp.

IAF kan konstatera att inga avvikelser förekommer mellan arbetslöshetskassans underlag och de inrapporterade medlemsantalen i IAF:s tjänsteportal.

Arbetslöshetskassan uppger att uppgifter om medlemsantal för samtliga medlemmar hämtas från kassans databas Focus CRM. Medlemsuppgifterna kontrolleras minst en gång varje månad innan inrapportering till IAF. Vid uppgradering av systemet kontrolleras alltid medlemsuppgifterna efterföljande dag.

IF Metalls arbetslöshetskassa har i sitt yttrande inte invänt mot IAF:s beskrivning av granskningsområdet medlemsrapportering.

2.4 Ärendegranskning¹⁷

2.4.1 Granskningsområde förstagångsprövningar

IAF:s bedömning

- Handläggningen av förstagångsprövade ärenden fungerar bra.
-

Vid IAF:s granskning har det kommit fram att arbetslöshetskassan använder Sveriges a-kassors beslutsstöd, samt har ett eget intranät med egna förtydliganden och även en egen rutinbeskrivning för hur handläggningen på kassan ska gå till.

Generellt sett konstaterar IAF att det på ett enkelt sätt går att följa huvuddelen av de granskade ärendena. Telefonsamtal och andra handläggningsåtgärder, till exempel uppgifter som hämtats in från kassakort, är som regel dokumenterade i de granskade ärendena i form av anteckningar. Även andra förekommande utredningsåtgärder som inte uttryckligen framgår av de handlingar som skickats in till arbetslöshetskassan är dokumenterade i ärendena. Det förekommer ingen systematisk begäran av handlingar från den ersättningsökande som kan vara ”bra att ha”, utan de handlingar som begärs in fyller ett syfte i handläggningen.

Om något saknats i de inskickade dokumenten som granskats har arbetslöshetskassan begärt in dessa. Det är vanligt med kompletteringar. I den här granskningen har den vanligaste kompletteringen gällt arbetsgivarintyget, men även kompletteringar av anmälanblanketten är vanligt. Det framgår tydligt i arbetslöshetskassans kompletteringsbrev till den sökande vad som saknas.


Alla granskade ärenden har kontrollerats med kontrollrutinen mot Försäkringskassan och CSN.

Arbetslöshetskassan använder i huvudsak Sveriges a-kassors blanketter, men har två egna blanketter¹⁸ för behov som inte täcks av dessa.

Arbetslöshetskassan utreder den arbetade tiden. Tid under ramtiden som inte styrks av arbetsgivarintyg eller andra intyg, oftast från Försäkringskassan, har utretts när det förekommit i de granskade ärendena. Arbetslöshetskassan utreder i huvudsak också ”lösa trådar”, till exempel om sökanden uppger sig ha fått

¹⁷ Regleras i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF).

¹⁸ (1) ”Frågeformulär angående jordbruk/skogsbruk och näringsfastighet” och (2) ”Frågeformulär efter arbete i familjeföretag”.



avgångsvederlag eller sagt upp sig på egen begäran och detta framgår på anmälanblanketten men inte i arbetsgivarintyget.

IAF har noterat att arbetslöshetskassan arbetar med standardbrev och färdiga mallar när det gäller beslutsbrev. Av mallarna framgår relevant lagrum på ett korrekt sätt.

IAF har granskat 50 förstagångsprövade ärenden. I ett av dessa ärenden hade IAF riktat IAF en anmärkning, som listas nedan. Notera att anmärkningen enbart är hänförlig till det enskilda ärendet och inte är representativ för IF Metalls arbetslöshetskassas handläggning av förstagångsprövade ärenden i stort.

Ärenden

Ärendenummer i ÄGA 3172999

IAF anmärker mot:

- Arbetslöshetskassans utredning i ärendet styrker inte att den sökande haft giltig anledning att lämna sitt arbete.

Den sökande har slutat sitt arbete på egen begäran den 31 maj 2017. Hon är anmäld på Arbetsförmedlingen den 24 augusti 2017. Arbetslöshetskassan har beslutat att hon har rätt till ersättning från och med den 24 augusti utan att stänga av henne från rätt till ersättning enligt 43 b § första stycket 1 ALF. Arbetslöshetskassan har utrett varför sökande har lämnat sitt arbete. Hon har uppgett hälsoskäl och vantrivsel som skäl.

IAF konstaterar att det inte finns något läkarintyg i ärendet som styrker att den sökande av hälsoskäl inte kunnat återgå till tidigare arbete eller annat arbete hos arbetsgivaren. I ärendet finns inte heller i övrigt någon utredning som styrker att sökande haft giltig anledning att lämna arbetet. Det har bara förflutit 84 kalenderdagar sedan hon lämnade sitt arbete¹⁹.

Arbetslöshetskassan har i sitt yttrande uppgett att handläggaren i det här ärendet har missat att ta in ett läkarintyg som visar att medlemmen inte kunnat vara kvar på arbetsplatsen på grund av hälsoskäl. Medlemmen har haft hög sjukfrånvaro innan hon sade upp sig från sin anställning.

¹⁹ Enligt 45 § tredje stycket ALF framgår att en avstängning inte får pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet.

IAF bedömer att utredningen inte styrker att den sökande haft giltig anledning att lämna sitt arbete. De uppgifter som arbetslöshetskassan lämnat i sitt yttrande förändrar inte bedömningen.

2.4.2 Granskningsområde underrättelser

IAF:s bedömning

- Handläggningen av ärenden som rör ifrågasatt ersättningsrätt efter inkommen underrättelse från Arbetsförmedlingen fungerar bra.
-

Vid IAF:s granskning har det framkommit att arbetslöshetskassan har egna rutiner och checklistor för handläggningen av ärenden om sanktion efter underrättelse från Arbetsförmedlingen. Arbetslöshetskassan använder dock Sveriges a-kassors beslutsstöd även för dessa ärenden.

Generellt sett konstaterar IAF att det på ett enkelt sätt går att följa huvuddelen av de granskade ärendena. Telefonsamtal och andra handläggningsåtgärder, till exempel att uppgifter som hämtats in från kassakort, är som regel dokumenterade i de granskade ärendena i form av tjänsteanteckningar. Även andra förekommande utredningsåtgärder som inte uttryckligen framgår av de handlingar som skickats in till arbetslöshetskassan är dokumenterade i ärendena.

IAF har noterat att arbetslöshetskassan arbetar med standardbrev och färdiga mallar när det gäller beslutsbrev. Av mallarna framgår relevant lagrum på ett korrekt sätt.


IAF har granskat 55 ärenden där arbetslöshetskassan fattat beslut efter en underrättelse från Arbetsförmedlingen. Av de granskade ärendena var 25 ärenden beslut om sanktion och 30 ärenden beslut om fortsatt rätt till ersättning. IAF bedömer att alla utom 3 av dessa ärenden, som listas nedan, har handlagts på ett korrekt sätt. Notera att anmärkningarna enbart är hänförliga till respektive ärende och inte är representativa för IF Metalls arbetslöshetskassas handläggning av underrättelseärenden i stort.

Ärenden

Ärendenummer i ÄGA 3179170 (AF-meddelande 12914840)

IAF anmärker mot:

- Arbetslöshetskassans utredning i ärendet styrker inte att den sökande aktivt sökt lämpligt arbete.



Arbetsförmedlingen har meddelat arbetslöshetskassan att den sökande inte har varit aktivt arbetssökande under juli månad. Den sökande skrevs in på Arbetsförmedlingen den 17 juli 2017 och hade fram till den 31 juli skapat CV och ett personligt brev. Han uppger att han sökt ett jobb, men anger inte vilket datum, och att han själv inte varit aktivt arbetssökande fullt ut. Han motiverar detta med att han har läs- och skrivsvårigheter samt att han varit tvungen att passa sina barn eftersom förskolan varit stängd och att barnens andra förälder har arbetat mycket.

Arbetslöshetskassan har beslutat att inte ge den sökande någon varning med motiveringen att han har gjort tillräckligt under de två veckor han varit arbetslös.

IAF bedömer att utredningen i ärendet inte styrker att den sökande aktivt sökt lämpligt arbete.

Av IF Metalls arbetslöshetskassas yttrande i ärendet framgår att arbetslöshetskassan instämmer med IAF:s bedömning av ärendet.

Ärendenummer i ÄGA 3222725 (AF-meddelande 13457403)

IAF anmärker mot:

- Arbetslöshetskassan har inte utrett ärendet tillräckligt.

Den sökande har inte besökt Arbetsförmedlingen på utsatt tid, enligt det meddelande som Arbetsförmedlingen skickat till arbetslöshetskassan. Av arbetslöshetskassans kommunikering i ärendet framkommer att den sökande svarat att han fått tid för möte på Arbetsförmedlingen den 25 december 2017 och 26 mars 2018, men inte fått något meddelande om att vara på Arbetsförmedlingen den 26 oktober.

Arbetslöshetskassan har beslutat att inte ge den sökande en varning.

IAF konstaterar att Arbetsförmedlingen, som avsändare av försändelsen, har ansvaret för att denna når den sökande. Men det finns anledning att ifrågasätta den sökandes uppgifter – eftersom det inte är sannolikt att han skulle kallats till ett möte på Arbetsförmedlingen den 25 december (juldagen). I sammanhanget är det också anmärkningsvärt att han fått tiderna för besök i december och mars, som kommunicerats på samma sätt. Mot bakgrund av detta konstaterar IAF att arbetslöshetskassan borde ha utrett dessa omständigheter.

Av arbetslöshetskassas yttrande i ärendet framgår att kassan anser att den i detta ärende eventuellt borde ha utrett medlemmens svar ytterligare. Men arbetslöshetskassan har valt att inte ifrågasätta om medlemmen varit sanningsenlig i sitt svar. Kassan uppger att den har som policy att avsändaren (som i det här fallet är Arbetsförmedlingen) ansvarar för en försändelse. Kassan menar att det troligtvis är därför som någon ytterligare utredning om medlemmens svar inte har gjorts.

IAF bedömer att arbetslöshetskassan inte har utrett ärendet tillräckligt. De uppgifter som arbetslöshetskassan lämnat i sitt yttrande förändrar inte bedömningen.

Ärendenummer i ÄGA 3188255 (AF-meddelande 13083305)

IAF anmärker mot:

- Arbetslöshetskassan har inte utrett ärendet tillräckligt.

Arbetsförmedlingen har skickat ett meddelande till arbetslöshetskassan om att man fått besked från ett bemanningsföretag att den sökande avböjt att omgående (den 28 augusti 2017) påbörja en anställning. Arbetslöshetskassan har kommunicerat den sökande om avstängning i 5 dagar men har sedan beslutat om fortsatt ersättning. Den sökande har uppgett att han inte avböjt arbetet – utan att han själv har sökt arbete hos den aktuella arbetsgivaren – men inte kunnat börja omgående. Han uppger att skälen till detta var att det tillstött komplikationer i samband med hans hustrus graviditet och att han därför måste ta hand om sitt barn under hustruns sjukskrivning.

Av kassans slagning i kontrollrutin från 5 september 2017 framgår inte att den sökande har anmält vård av barn.

Den sökande har vidare uppgett att han saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Arbetslöshetskassan har inte utrett de uppgifter som den sökande har lämnat.

IAF bedömer att arbetslöshetskassan inte har utrett ärendet tillräckligt.

Av IF Metalls arbetslöshetskassas yttrande i ärendet framgår att arbetslöshetskassan instämmer med IAF:s bedömning av ärendet.

2.4.3 Granskningsområde återkrav

IAF:s bedömning

- Handläggningen av ärenden om återkrav²⁰ fungerar bra när det gäller utredningen av återkravens storlek.
 - IAF anmärker mot arbetslöshetskassans hantering av återkrav som avser högst 10 dagar, som det framgår av arbetslöshetskassans ”Checklista för återkrav”. Kassans rutin att generellt inte utreda svikligt förfarande²¹ i dessa ärenden saknar stöd i lag.
 - IAF påpekar att arbetslöshetskassan inte dokumenterar sina beslut vid den slutliga prövningen eller informerar den sökande om beslutet i ärenden där kassan innehållit ersättning enligt 66 § första stycket 4 ALF²², och sedan inte utesluter eller fränkänner den sökande rätten till ersättning.
 - Arbetslöshetskassan ska dokumentera skälen till varför kassan i samband med ett återkrav inte utesluter eller fränkänner den sökande rätt till ersättning, om inte i beslutet till den sökande, så åtminstone i en tjänsteanteckning. Samtidigt konstaterar IAF att arbetslöshetskassan i sitt yttrande uppgett att den framöver kommer att göra detta.
-

²⁰ En ersättningstagare som har fått arbetslöshetsersättning utan att ha rätt till det eller har fått arbetslöshetsersättning med ett för högt belopp, kan enligt 68 § ALF bli återbetalningsskyldig för den ersättning som betalats ut.

²¹ Svikligt förfarande används som ett gemensamt begrepp i rapporten för åtgärderna att utesluta en medlem ur en arbetslöshetskassa och att fränkänna en sökande rätt till ersättning. Åtgärderna görs på grund av att medlemmen eller den sökande medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, alternativt låtit bli att anmäla ändrade uppgifter, om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning. Arbetslöshetskassan ska i dessa ärenden först pröva om det finns grund för att utesluta medlemmen. Om det inte är aktuellt med uteslutning, ska kassan istället pröva om det finns skäl att fränkänna den sökande rätten till ersättning. Detta regleras i 37 § LAK och i 46 – 46 b §§ ALF.

²² En arbetslöshetskassa får besluta att tills vidare hålla inne ersättning till en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 § eller uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket 1 LAK. Ersättning får hållas inne till dess arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och med högst det belopp som kan komma i fråga i det slutliga beslutet, enligt lagen (2013:152) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Vid IAF:s granskning har det kommit fram att arbetslöshetskassan har en specifik ”Checklista för återkrav” för handläggningen av ärenden om återkrav.

Generellt sett konstaterar IAF att det på ett enkelt sätt går att följa huvuddelen av de granskade ärendena. Telefonsamtal och andra handläggningsåtgärder, till exempel uppgifter som hämtats in från kassakort, är som regel dokumenterade i de granskade ärendena i form av tjänsteanteckningar. Även andra utredningsåtgärder som inte uttryckligen framgår av de handlingar som skickats in till arbetslöshetskassan är dokumenterade i ärendena.

IAF har noterat att arbetslöshetskassan arbetar med standardbrev och färdiga mallar när det gäller beslutsbrev, vilket också bekräftats av företrädare för arbetslöshetskassan. Av mallarna framgår relevant lagrum på ett korrekt sätt.

IAF har granskat 50 återkravsärenden. Av den ”Checklista vid återkrav” som IAF har tagit del av i samband med granskningen framgår det att arbetslöshetskassan kommunicerar den sökande om återkrav, men inte sanktion, om 10 eller färre ersättningsdagar har betalats ut felaktigt. 8 av de ärenden som IAF har granskat är sådana ärenden²³. IAF konstaterar att det inte finns något stöd för en sådan hantering i lag eller rättspraxis. Utöver detta har 2 ärenden granskats där antalet dagar är 10 eller färre men där arbetslöshetskassan innehållit ersättning efter att ha bedömt det sannolikt att den sökande kommer att uteslutas eller fränkännas rätt till ersättning, utan att göra detta slutligen. Dessa ärenden redovisas nedan tillsammans med 3 andra ärenden som innehåller fler än 10 återkrävda ersättningsdagar.

Arbetslöshetskassan har i sitt yttrande om IAF:s granskningsprotokoll uppgett att den uppmärksamats på att den har brustit i att dokumentera skälen till att beslutet inte lett till någon sanktion. Kassan uppger att denna dokumentation framöver kommer att ske i form av ett informationsbrev till medlemmen eller av en tjänsteanteckning i arbetslöshetskassans ärendehanteringssystem (ÄGA).

²³ Ärendenummer i ÄGA: 3091695, 3108709, 3177530, 3162475, 3180195, 3200379, 3217035 och 3227226.



Ärenden

Ärendenummer i ÄGA 3218129

IAF anmärker mot:

- Arbetslöshetskassan har inte dokumenterat sitt beslut i frågan om svikligt förfarande i samband med den slutliga prövningen eller informerat den sökande om beslutet.

Den sökande har arbetat heltid samtidigt som han fått ersättning under perioden 6 -19 mars 2017. Arbetslöshetskassan har kommunicerat den sökande om återkrav och svikligt förfarande samt samtidigt innehållit ersättningen.

En förutsättning för att kunna innehålla ersättning enligt 66 § första stycket 4 ALF är att arbetslöshetskassan bedömer det sannolikt att den sökande vid den slutliga prövningen kommer att uteslutas eller fränkännas rätt till ersättning. Den sökande har i svaret på arbetslöshetskassans kommunikering uppgett att han trodde att arbetslöshetskassan skulle täcka upp till dess han fick den första löneutbetalningen i april. Arbetslöshetskassan har beslutat att återkräva 10 ersättningsdagar, som motsvarar 4 980 kronor (brutto). Det finns inget dokumenterat slutligt beslut i frågan om svikligt förfarande.

IAF konstaterar att arbetslöshetskassan måste ta ställning till om den sökande ska uteslutas eller fränkännas rätt till ersättning eller inte, och redovisa beslutet för den sökande. Om kassan beslutar att inte utesluta eller fränkänna den sökande rätt till ersättning, bör kassan ändå redovisa skälen för detta om inte i beslutet till den sökande så i vart fall i en tjänsteanteckning. Omständigheterna i det aktuella fallet är sådana att den sökandes kan anses ha varit grovt vårdslös i sitt agerande.

Av IF Metalls arbetslöshetskassas yttrande i ärendet framgår att arbetslöshetskassan anser att medlemmens förklaring till varför han fått ut felaktig ersättning borde ha ansetts som grovt vårdslöst av medlemmen.

Ärendenummer i ÄGA 3165867

IAF påpekar att:

- Arbetslöshetskassan har inte dokumenterat sitt beslut i frågan om svikligt förfarande i samband med den slutliga prövningen eller informerat den sökande om beslutet.

Den sökande har under perioden 11 - 30 april 2017 haft en heltidsanställning hos ett bemanningsföretag samtidigt som han fått arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetskassan har kommunicerat återkrav och svikligt förfarande samt fattat beslut om innehållande av ersättning, enligt 66 § första stycket 4 ALF. Kassan har alltså

genom det preliminära beslutet bedömt att det är sannolikt att den sökande kommer att uteslutas eller fränkännas rätt till ersättning. Den sökande har inte svarat på kommunikeringen. Av anställningsbevis, som finns i ärendet, framgår att den sökande har varit tjänstledig under perioden 11 april - 4 maj 2017. Arbetslöshetskassan har beslutat om återkrav av 10 ersättningsdagar som motsvarar 5 460 kronor (netto) men har inte fattat något slutligt beslut i frågan om svikligt förfarande eller vart fall inte på något sätt dokumenterat beslutet.

IAF konstaterar att arbetslöshetskassan måste ta ställning till om den sökande ska uteslutas eller fränkännas rätt till ersättning eller inte och redovisa beslutet för den sökande. Om kassan beslutar att inte utesluta eller fränkänna den sökande rätt till ersättning anser IAF att kassan ändå bör redovisa skälen för detta om inte i beslutet till den sökande, så i vart fall i en tjänsteanteckning. IAF riktar ingen kritik mot arbetslöshetskassans bedömning i frågan om den sökande varit grovt vårdslös eller inte.

Arbetslöshetskassan har uppgett att den sökande inte har arbetat eller fått ut någon lön under tiden hon varit tjänstledig från sin anställning. Till följd av detta gör kassan bedömningen att sökande inte varit grovt vårdslöst.

De uppgifter som arbetslöshetskassan lämnat i sitt yttrande förändrar inte IAF:s bedömning.

Ärendenummer i ÄGA 3170833

IAF påpekar att:

- Arbetslöshetskassan har inte informerat den sökande om sitt beslut i frågan om svikligt förfarande, trots att kassan innehållit ersättning i avvaktan på slutlig prövning.

Den sökande ska under perioden 11 januari - 24 mars 2017 ha studerat mer än 50 procent på Komvux samtidigt som han fått ersättning från arbetslöshetskassan. Arbetslöshetskassan har kommunicerat återkrav och svikligt förfarande samt innehållit ersättning enligt 66 § första stycket 4 ALF.

Den sökande har svarat på kommunikeringen och då uppgett att han studerat två extra kurser och att han tänkt starta dessa efter att han gjort klart tidigare kurser. Vidare har han berättat att yrkesvägledaren missförstod honom när han sa att han kunde börja när som helst, trots att han ville starta tidigast efter att de två tidigare kurserna var avklarade eftersom hans ”studiestöd med arbetslöshetsersättning” inte var beviljad längre än så. Han uppgav att han kunde ha avstått, men inte ville riskera att vänta ett år. Slutligen uppgav han att det måste ha blivit något misstag från början, eftersom det stod 200 poäng i kursintyget som han skickade in i januari 2017 när han fick studierna godkända. På arbetslöshetskassans webbsida



står, enligt honom, att man får studera 50 procent av en heltid, men inte hur många poäng detta motsvarar.

Arbetslöshetskassan har beslutat om återkrav av 53 ersättningsdagar motsvarande 34 026 kronor (netto).

Som skäl för att inte besluta om uteslutning eller fränkännande skriver kassan följande i en tjänsteanteckning: ”Med hänsyn till hur CSN och många kommuner resonerar kring studietakt vad avser studier vid Komvux samt uppgifterna på ansökan om studier och det förhållandet att medlemmen till sin ansökan om att få studera deltid bifogat intyg från utbildningsanordnaren av vilket kurstider framgick så gör kassan bedömningen att medlemmen inte varit grovt vårdslös i sitt uppgiftslämnande.”

IAF konstaterar att arbetslöshetskassan inte har redovisat sitt beslut i frågan om svikligt förfarande för den sökande, trots att kassan innehållit ersättning i ärendet enligt 66 § första stycket 4 ALF. IAF riktar ingen kritik mot arbetslöshetskassans bedömning i frågan om den sökande varit grovt vårdslös eller inte.

Arbetslöshetskassan har kompletterat ärendet, eftersom IAF inte kunde hitta ett fullständigt underlag vid granskningstillfället, och har i övrigt inte invänt mot IAF:s bedömning.

Ärendenummer i ÄGA 3233504

IAF påpekar att:

- Arbetslöshetskassan har inte slutgiltigt prövat frågan om svikligt förfarande eller informerat den sökande, trots att kassan innehållit ersättning i avvaktan på slutlig prövning.

Den sökande har inte deklarerat alla arbetade timmar på kassakorten under veckorna 22, 23, 24, 30, 31 och 33. Arbetslöshetskassan har kommunicerat återkrav och svikligt förfarande samt innehållit ersättning enligt 66 § första stycket 4 ALF. Den sökande har svarat på kommunikeringen. Hon hänvisar till en stressig arbetsmiljö med trakasserier på arbetsplatsen, stressiga hemförhållanden och dödsfall i familjen. Vidare uppger hon att hon förbättrat sina rutiner för att hålla reda på antalet arbetade timmar. Kassan har beslutat om återkrav av 10,5 ersättningsdagar, som motsvarar 5 732,50 kronor (netto). Arbetslöshetskassan skriver i en tjänsteanteckning att anledningen till varför den inte prövat svikligt förfarande är att återkravet är en halv dag över 10 ersättningsdagar, och utgörs av att den sökande missat att deklarerera vissa timmar av sitt deltidsarbete.

IAF konstaterar att arbetslöshetskassan måste slutligt pröva frågan om svikligt förfarande och informera den sökande. Skälet är att arbetslöshetskassan har innehållit ersättning i ärendet enligt 66 § första stycket 4 ALF. IAF riktar ingen kritik mot arbetslöshetskassans bedömning i frågan om den sökande varit grovt vårdslös eller inte.

Arbetslöshetskassan uppger i sitt yttrande att den har bedömt att medlemmens handlande inte varit att betrakta som svikligt i och med att dagarna är utspridda och återkravet är relativt lågt. Kassan har i ärendet även tagit hänsyn till medlemmens förklaring som visat att hon inte handlat grovt vårdslöst eller uppsåtligt.

De uppgifter som arbetslöshetskassan lämnat i sitt yttrande förändrar inte IAF:s bedömning.

Ärendenummer i ÄGA 3188704

IAF påpekar att:

- Arbetslöshetskassan har inte dokumenterat sitt beslut i frågan om svikligt förfarande i samband med den slutliga prövningen eller informerat den sökande om beslutet.


Den sökande har fått arbetslöshetsersättning samtidigt som han tagit ut föräldrapenning under veckorna 21-27 2017.

Arbetslöshetskassan har kommunicerat återkrav och svikligt förfarande. Enligt den checklista som finns i ärendet har en spärr lagts mot utbetalning av ersättning, men detta framgår inte av kommuniceringsbrevet.

Sökanden har uppgett att han har koncentrationssvårigheter efter en arbetsplatsolycka och att han uppmanats av Försäkringskassan att ta ut föräldrapenning som riskerade att frysa inne i och med att hans barn fyllde 8 år. Det finns ingen utredning i ärendet som styrker de kognitiva problem som den sökande har uppgett.

Arbetslöshetskassan har beslutat om återkrav av 15 ersättningsdagar under veckorna 21-25 2017 med totalt 9 510 kronor (netto), men har inte fattat beslut om sanktion. Det finns ingen notering om varför återkravet inte föranleder uteslutning eller fränkännande.

IAF konstaterar att arbetslöshetskassans utredning är bristande när det gäller de hälsoproblem som den sökande har uppgett. Vidare måste kassan ta ställning till frågan om svikligt förfarande samt dokumentera och redovisa beslutet för den sökande. Om kassan beslutar att inte utesluta eller fränkänna den sökande rätt till ersättning, bör den ändå redovisa skälen för detta om inte i beslutet till den



sökande så åtminstone i en tjänsteanteckning. IAF riktar ingen kritik mot arbetslöshetskassans bedömning i frågan om den sökande varit grovt vårdslös eller inte.

Arbetslöshetskassan uppger i sitt yttrande till IAF att medlemmen hade fått information av Försäkringskassan att han var tvungen att söka föräldrapenningen bakåt i tiden eftersom dagarna annars skulle förfalla. Efter medlemmens förklaring till det inträffade ser kassan inte att uppkomsten till återkravet är uppenbart eller grovt vårdslöst.

De uppgifter som arbetslöshetskassan lämnat i sitt yttrande förändrar inte IAF:s bedömning.

3 Uppföljning

IF Metalls arbetslöshetskassa ska så snart som möjligt ändra utformningen av ”Checklista för återkrav” så att det tydligt framgår att det är den sökandes handlade, och inte antalet återkrävda ersättningsdagar, som är grunden för en eventuell utredning om svikligt förfarande. Kassan ska återrapportera till IAF när detta gjorts.

4 Bilagor

Bakgrund

IAF har utvecklat en granskningsmodell som ska stärka granskningen av arbetslöshetskassornas arbete med att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen. Utgångspunkten har varit att skapa en processinriktad granskningsmetod, där arbetslöshetskassans arbetsformer står mer i fokus än rättstillämpningen i det enskilda ärendet. Granskningsinsatsen ska omfatta flera delar av arbetslöshetskassans förvaltning och handläggning av flera ärendetyper i syfte att få en ökad helhetssyn. De första processinriktade granskningarna av arbetslöshetskassor genomfördes 2017.

Enligt den här modellen granskas arbetslöshetskassorna utifrån förutbestämda granskningsområden. Granskningsområdena delas upp i två grupper. Grupp 1 innehåller granskningsområden inom arbetslöshetskassans förvaltning och organisation och grupp 2 innehåller granskningsområden för arbetslöshetskassans ärendehandläggning. I granskningen ingår, förutom rättstillämpningen, att granska arbetslöshetskassans allmänna handläggning av ärenden, dokumentation och beslutsbrev samt hur arbetslöshetskassan följer förvaltningslagen. För varje arbetslöshetskassa som granskas väljer IAF ett antal granskningsområden. Från

grupp 1 väljs normalt samtliga granskningsområden. Valet av granskningsområden i grupp 2 utgår normalt utifrån en riskanalys.

Granskningen på IF Metalls arbetslöshetskassa omfattar samtliga granskningsområden inom grupp 1 – förvaltning och organisation. Utifrån en riskanalys har IAF beslutat att granska följande granskningsområden från grupp 2 - ärendegranskning:

- förstagångsprövningar
- underrättelser
- återkrav.

Ärendegranskningen genomförs utifrån granskningsmallar. Vid behov ställer IAF frågor om ärendehandläggningen utifrån de iakttagelser som görs.

Granskningen av arbetslöshetskassans förvaltning genomförs i huvudsak i form av en eller flera intervjuer med kassaföreståndare, styrelseordförande och eventuella andra representanter för arbetslöshetskassan. IAF ställer frågor utifrån ett särskilt formulär som skickas till arbetslöshetskassan i förväg. Intervjun syftar till att IAF ska få en uppfattning om kassans förvaltning, organisation och förutsättningar att bedriva verksamheten. Ett annat syfte är att IAF ska få en uppfattning om arbetslöshetskassans arbete med intern kontroll och kvalitetsarbete samt hur den i övrigt upprätthåller rättssäkerhet och effektivitet i sin handläggning av ärenden genom styrningen av verksamheten.

Även attesträtter, medlemsrapportering och beslutsordning granskas i samband med granskningsbesöket.

Kommunicering och yttrande

IF Metalls arbetslöshetskassa fick möjlighet att yttra sig över IAF:s granskningsprotokoll den 5 april 2018. Arbetslöshetskassans yttrande kom in till IAF den 26 april 2018.



POSTADDRESS:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

TELEFON: 0150 - 48 70 00
FAX: 0150 - 48 70 02
EPOST: iaf@iaf.se
WEBB: www.iaf.se

